

Primary Education Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Circle of scientific interests: professional training of primary teachers in pedagogical educational institutions, innovative technologies of higher school.

KUZNIETSOVA Kateryna Sergiyvna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Department of Pedagogy and Psychology of Preschool Education Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Circle of scientific interests: innovative technologies of preschool education, innovative technologies of higher school.

NYCH Oksana Bogdanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Department of Foreign Languages Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Circle of scientific interests: innovative technologies in teaching foreign languages, innovative technologies of higher school, migration, types of migration.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2021 р.

УДК. 159.923.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-36-42

КУЗЬМІНСЬКИЙ Анатолій Іванович –

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6108-4066>

e-mail: anatoliy.230743@ukr.net

ЧИЧУК Антоніна Петрівна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9982-3634>

e-mail: Toniabida@ukr.net

КУЧАЙ Олександр Володимирович –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>

e-mail: kuchay@ukr.net

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У розв'язанні найбільш актуальних екологічних проблем сьогодення першочергового значення набувають проблеми взаємин людини з природою. Охорона довкілля є одним із стратегічних завдань поглиблення Європейської інтеграції, мета якої – єдина Європа. Утвердження пріоритету гуманістичних ідеалів і цінностей у взаємостосунках між людьми та їхньому ставленні до навколишнього середовища є найважливішою умовою досягнення сталого розвитку суспільства на глобальному та національному рівнях.

Проблеми, що стосуються екологічної діяльності молоді, не відірвані від економічних і політичних явищ, в яких яскраво відображаються протиріччя нашого суспільства. Забезпечити майбутнє фахівця, у тому числі і за рахунок ціннісного ставлення до природи і оволодіння ним основ здорового

способу життя стосовно вимог до професійної діяльності – одне з найважливіших завдань педагогічної науки. Дана проблема набуває більшої актуальності у зв'язку з COVID-19 та вимагає від фахівців закладів професійно-технічної освіти високої професійної культури, сформованих світоглядних переконань та готовності до оволодіння новими технологіями у фаховій сфері.

Для задоволення сучасних вимог до спеціаліста-вихователя закладів дошкільної освіти, необхідний новий підхід до проблем виховання особистості нової формації, здорового, мобільного, конкурентоспроможного, морально зрілого, професійно-культурного, готового до активної життєдіяльності в умовах сучасних соціокультурних реалій, які складаються ще в процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми здоров'язбережувальної діяльності присвячено в останні роки чимало спеціальних

досліджень. У числі таких робіт слід виділити дослідження загального плану (Ю. Андреев, О. Бабінець, В. Віленський, В. Пономарчук та ін.), а також більш спеціалізовані, присвячені збереженню і зміцненню здоров'ю в системі професійної освіти (Р. Ахтаова, О. Науменко, С. Лапшина, С. Сергеев, М. Хакунов і ін.). Однак тільки останнім часом почали розкриватись особливості здоров'я-збережувальної діяльності і педагогічні умови їх формування стосовно подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців у працях С. Коровіна, Є. Пожарської, А. Смирнова, Л. Татарнікової, А. Цоя та ін. Зауважимо, що більшість дослідників дану проблему трактують в аспекті професійної фізичної підготовки. Зазначені моменти визначають актуальність і перспективність даного дослідження.

Мета статті – розгляд і дослідження суті і особливостей підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до реалізації здоров'язбережувальних технологій засобами фізичної культури в процесі навчання у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людина, її життя і здоров'я визначаються найвищою соціальною цінністю. Що стосується дітей, то вся нинішня освітня й виховна система спрямована на те, щоб надати кожній дитині можливості почуватися щасливою. Поняття щастя для кожної людини має свій унікальний зміст. Але в загальноприйнятому розумінні щастя це стан людини, коли вона повністю задоволена своїм буттям, відчуває радість від життя, перебуває в стані цілковитої душевної рівноваги, в гармонії зі світом і з собою, коли саме існування людини є для неї неперехідною цінністю, великим благом. Упродовж багатьох віків філософи, мислителі, вчені мріяли і конструювали життєві схеми, за якими кожна людина і людство загалом могли би бути щасливими.

Безумовно, що головними факторами, від яких залежить фізичний і душевний стан дитини, є батьки, педагоги і навколишня дійсність, реальне оточення. Центральною й вирішальною постаттю в цій тріаді є педагог, учитель, вихователь. Однак, нинішні реалії мало сприяють збереженню й поліпшенню здоров'я людей і передовсім дітей. Сучасний спосіб життя відзначається нестабільністю, суперечливістю, втратою звичних і пошуком відповідних часові світоглядних і аксіологічних орієнтирів. Невпевненість у завтрашньому дні, тривога за власне майбутнє і своїх близьких, економічна, екологічна, політична і екзистенційна криза спричиняють глобальну стресовість і невротизацію населення,

зростання кількості психосоматичних захворювань. Несприятливе соціальне середовище, заклопотаність вищезазначеними проблемами батьківської громадськості негативно відбиваються на самопочутті і здоров'ї дітей. В останні роки до всіх цих негараздів додалися ще й фактори війни і пандемії. А залежність здоров'я дитини від стилю виховного процесу підкреслюють відомі вчені. Так, В. М. Бехтерев зазначає: «...існує прямий зв'язок між браком виховання і розвитком душевних розладів, а також між розвитком психозу і неправильним вихованням..., непривильне виховання, особливо в ранньому віці, вже саме по собі може бути причиною душевної хвороби» [1]. На таку ж залежність указує і Б. Г. Ананьєв: «Усе більше поглиблюється розуміння відносності меж між гігієною і вихованням, оздоровлювально-відновлювальною практикою і формуванням людини, психотерапією і соціально-педагогічними впливами» [2].

У зв'язку з вищезазначеним значно зростає відповідальність за стан здоров'я дітей дошкільного віку працівників закладів дошкільної освіти і, передовсім, вихователів, яких готують заклади вищої освіти педагогічного профілю. Одним із наріжних завдань навчальних закладів, які здійснюють професійну підготовку вихователів дошкільної освітньої ланки, є озброєння майбутніх педагогів виховними здоров'язбережувальними технологіями і зокрема й засобами фізичної культури.

Підготовка майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності засобами фізичної культури і формування в дітей здорового способу життя – це спеціально організований, цілеспрямований, регулярний процес формування стійкої мотивації збереження здоров'я і органічної потреби в здоровому способі життя. Показником результативності цього процесу є готовність майбутніх вихователів ЗДО до реалізації цього процесу у майбутній самостійній професійній діяльності. Готовність вихователя ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності формується в процесі навчання у закладі вищої освіти шляхом вироблення вміння користуватися ґрунтовними знаннями теоретичних засад здоров'язбереження і здорового способу життя, розвитку науково-педагогічної свідомості, оцінно-рефлексивної позиції, системи гуманістичних ціннісних орієнтацій, потреби творчого самовираження і досконалого оволодіння методикою прилучення дітей до здорового способу життя і вилучення із освітнього процесу стресогенних явищ.

Основи здоров'я і фізичного розвитку формуються в дитинстві. У цей час дитина активно росте, формуються і вдосконалюються всі системи її організму. Особливо важливим у цьому відношенні є ранній вік. Дитина оволодіває мовою, поставою. У неї формуються основні рухові навички. Саме в цьому віці дитина схильна до руху, вона сприймає це як спосіб самовираження, спосіб пізнання навколишнього світу.

Показниками фізичного розвитку дитини є нормальне функціонування всіх органів, систем організму, їх ріст і розвиток, що виявляється і підтверджується антропо- і біометричними показниками.

Використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти науково обґрунтованих та інноваційних методик здоров'язбережувального і здоров'яформувального спрямування є необхідною умовою збереження і зміцнення всіх складників дитячого здоров'я.

Форми роботи з фізичного виховання з дітьми дошкільного віку доволі різноманітні. Це, насамперед, фізичні вправи (гімнастика, пальчикові, рухливі, народні ігри, ігри з елементами спорту тощо), використання природного середовища (повітря, сонце, вода, земля), гігієнічні чинники (режим харчування, сну, занять і відпочинку, гігієна тіла, одягу, взуття та ін.).

У закладі дошкільної освіти мають бути створені всі необхідні умови для цілісного розвитку дитини за рахунок упровадження здоров'язбережувальних технологій, які реалізуються комплексно, шляхом створення належного розвивального середовища, сприятливого і безпечного життєвого простору, повноцінного медичного обслуговування, харчування, оптимізації рухового режиму. А вихователь-професіонал повинен досконало володіти методикою реалізації цих умов.

Особливо важливою у контексті збереження і зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку є рухова активність. У процесі професійної підготовки вихователя закладу дошкільної освіти у закладі вищої освіти майбутньому педагогові важливо прищепити розуміння, що правильна організація рухової діяльності дітей з раннього віку – запорука їхнього гармонійного різнобічного розвитку і належного стану здоров'я.

За період навчання в ЗВО майбутній вихователь закладу дошкільної освіти повинен оволодіти здоров'язбережувальними технологіями і, в тому числі, всіма формами організації і проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО: заняття з фізичної культури, вправи на свіжому повітрі, рухливі та

спортивні ігри, вранішня та денна гімнастика, пальчикова гімнастика, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, самостійна рухова діяльність, проведення індивідуальної фізкультурної діяльності, днів здоров'я, спортивних свят і розваг.

У дошкільному дитинстві закладаються основи здоров'я, виховуються основні риси особистості людини. Міцне здоров'я – важливе підґрунтя успішного різнобічного розвитку дитини і розкриття її особистісного потенціалу. Саме тому принцип оздоровчої спрямованості освітнього процесу виокремлюється як один із стратегічних у сучасній системі дошкільної освіти [3].

Одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу в закладах дошкільної освіти є фізичне виховання й оздоровлення дітей. Основна мета фізкультурно-оздоровчої роботи – охорона та зміцнення здоров'я, підвищення резистентності й захисних сил дитячого організму, покращення його працездатності; своєчасне формування у малюків життєво важливих рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей і забезпечення належного рівня фізичної підготовленості, виховання стійкого інтересу до рухової активності, потреби в ній, вироблення звички до здорового способу життя.

Основою системи фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі дошкільної освіти є руховий режим як сукупність різних засобів і організаційних форм роботи з дітьми, які раціонально поєднуються і послідовно використовуються залежно від віку дітей, місця в режимі дня, сезону. Після закінчення навчання в ЗВО вихователь закладу дошкільної освіти повинен досконало володіти сучасними підходами до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО.

Пріоритетний напрям освітньо-виховної роботи у закладі дошкільної освіти – організація фізкультурно-оздоровчої роботи, що органічно зв'язана з активною руховою діяльністю дітей і має на меті забезпечити оптимальний стан їхнього здоров'я, успішний фізичний розвиток, подолання гіподинамії, формування рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей і формування інтересу до різних видів рухової діяльності.

Основні показники фізичного здоров'я дитини – загартованість організму (ступінь розвитку адаптивних можливостей організму проти негативних змін навколишнього середовища); повноцінний фізичний розвиток; рівень рухової підготовленості; розвиток фізичних якостей і тренуваність організму.

Ефективність загартування дітей визначається доцільним добром різних його

видів (обтирання, обливання холодною водою, контрастне обливання, ходіння босоніж, полоскання горла тощо). Запорука якісних зрушень – систематичність, послідовність, позитивне ставлення дитини до загартувальних процедур, відсутність примушування.

Актуалізації знань дітей, їхніх умінь і навичок, особистісних досягнень у сфері рухового досвіду сприяє й залучення їх до планування варіантів виконання рухових завдань на прогулянці, під час пішого переходу. Більшої самостійності варто надавати малюкам і в рухливих іграх, заохочувати їх самостійно організовувати знайомі ігри, розподіляти ролі, продумувати й ускладнювати правила. Саме такий підхід допоможе деяким дітям, які звикли перебувати під пильною опікою дорослих, доцільно й цікаво організовувати власне дозвілля. Майбутній вихователь ЗДО у процесі професійної підготовки має засвоїти всі форми й методи здоров'язбережувальної роботи шляхом активного використання можливостей фізкультурно-оздоровчих заходів.

Оздоровчий аспект виховання має на меті вибір доцільного змісту, що відповідає потребам безпечної життєдіяльності дітей, адже знати – означає усвідомлювати правила оздоровчої й безпечної поведінки, а вміти – володіти сформованою системою поведінкових навичок.

Щодо виховного впливу на усвідомлення дітьми чинників здоров'я, засвоєння ними основ культури здоров'я, то тут дуже важливо, щоб освітній зміст відповідав віковій дітей, їхнім потребам, інтересам і можливостям.

Інформаційний компонент дошкільної освіти має бути виваженим, відповідати психічному розвитку дітей і забезпечувати формування їхньої компетентності у сфері зміцнення здоров'я, фізичного розвитку. Ефективно ознайомлювати дітей із правилами безпечної поведінки на природі, у соціумі з незнайомими людьми, побутовій діяльності, чинниками здоров'я, емоціями, правилами етичної поведінки допоможуть бесіди, розповіді, різні види наочності, художня література, аналіз життєвих ситуацій, щоденне вправлення.

Реалізації цієї мети сприяють також тематичні заняття, мінізаняття, свята, розваги, валеохвилинки, емоційно насичені ігрові технології (дидактичні, сюжетно-рольові, театралізовані ігри, рухливі ігри та ігри змагального характеру, імітаційні вправи, пантоміми, рухові шаради тощо), казкотерапія, розігрування життєвих ситуацій та ін. Тут доцільні різні види діяльності: рухова, ігрова, мовленнєва, образотворча, трудова тощо.

Майбутній вихователь ЗДО в процесі професійної підготовки повинен засвоїти всі пріоритетні напрями фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі освіти, зокрема:

- навчити дітей дбати про своє здоров'я;
- розвивати потребу в щоденній руховій діяльності;
- розвивати фізичні якості, формувати навички володіння основними рухами та руховими діями;
- підтримувати у дітей інтерес до різних видів спорту, занять фізкультурою, плаванням;
- забезпечувати взаємодію педагогів, медичних працівників і батьків у питаннях зміцнення психічного, фізичного здоров'я дітей і формування у них здатності вести здоровий спосіб життя.

Передумовами збереження здоров'я дитини є: гуманістична спрямованість освітньо-виховного процесу: повага до дитини, віра в її можливості, відсутність критиканства, об'єктивно-оптимістичний аналіз досягнень вихованця; установлення доброзичливих стосунків між дітьми і дітей з вихователем, поєднання доброзичливого ставлення педагога з об'єктивною вимогливістю; урахування базових можливостей дитини і результативності її здобутків; надання кожній дитині можливості почуватися щасливою; забезпечення оптимальної реалізації особистісного потенціалу кожної дитини (зникає елемент невдоволення через неуспішність); застосування особистісно значущих способів діяльності, завдань різних видів і рівнів; особистісна налаштованість працівників закладу дошкільної освіти і батьків на збереження здоров'я дітей як основного елементу загальнолюдської культури; забезпечення оптимальної активної життєдіяльності дітей; відхід від декларативного стилю виховання на користь діяльнісного; усвідомлення дорослими того незаперечного факту, що навчають не лише ті норми і правила, які озвучує вихователь, а й його поведінка в повсякденному житті. Саме поведінка вихователя щодня, щохвилини є яскравим прикладом для наслідування; відповідність процесу життєдіяльності дітей нормам безпечного й здорового способу життя, які декларуються. Абсурдно роз'яснювати дітям значення позитивних емоцій, а в реальному житті повсякчас гримати на них, застосовувати покарання тощо. Здоровий спосіб життя має бути не лише засобом досягнення міцного здоров'я, а й нормою щоденного життя.

Вихователь ЗДО має усвідомлювати: з власним організмом, частинами тіла дітей ознайомлюють не просто заради знань, а передусім заради свідомого збереження ними

власного здоров'я. Інформація, яку отримують діти, має бути доступною й зрозумілою для них, відповідати вимогам життя, забезпечувати комфортну й безпечну життєдіяльність вихованців. Тому ознайомлювати дітей потрібно не з анатомічною будовою вуха, ока, а з тим, які функції ці органи виконують, і з правилами їх збереження. Щодо засобів лікування, то з дітьми не ліки слід розглядати (це прерогатива дорослих), а вчити їх заварювати цілющий трав'яний чай, готувати розчин для полоскання горла, вітамінні салати тощо. Тобто формування уявлень, знань має відбуватися в процесі життєдіяльності дітей, виходячи з їхніх інтересів і потреб. Ці знання необхідні вихованцям для повноцінної життєдіяльності в поточному реальному часі.

Щоб зберегти й зміцнити здоров'я дитини, вихователь ЗДО повинен у процесі професійної підготовки оволодіти знаннями, як: створити у закладі дошкільної освіти умови для зміцнення здоров'я і зниження захворюваності дітей, обладнати осередки фізичної активності, забезпечити раціональний режим дня та повноцінне збалансоване харчування, проводити загартовувальні й загальнозміцнювальні заходи; забезпечити кваліфікований медичний нагляд; формувати у дітей навички здорового способу життя, зокрема власним прикладом [5].

Для реалізації вихователем плану фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі дошкільної освіти слід створити певні умови, зокрема обладнати: спортивну залу для проведення фізкультурних занять, розваг, свят, а також спортивний майданчик. Обладнання спортивної зали повинно мати: спортивні комплекси; гімнастичні стінки; похилі драбини й дошки; спортивний інвентар та обладнання.

Предметно-ігрове середовище має бути розвивальним, раціонально облаштованим, помірно насиченим і не лише служити фоном для епізодичних рухових дій, а й бути стимулом, спонуканням для розгортання й активізації дитячої рухової діяльності. Майбутній вихователь ЗДО в процесі професійної підготовки повинен чітко засвоїти, що у груповому приміщенні необхідно створити осередок фізкультурно-оздоровлювальної активності (гімнастична стінка, драбинка, гімнастична лава, куби, м'ячі, обручі, сухий басейн, «стежка здоров'я», фітоподушки, різні іграшки – автомобілі, візки тощо). Розміщення обладнання має забезпечити вільний без перешкод доступ до нього і сприяти руховій активності дітей, закріпленню у них набутих умінь і навичок.

Широкий спектр фізкультурного обладнання сприяє розвитку інтересу дітей до занять, зміцнення свого здоров'я. Усе

обладнання повинно відповідати віковим можливостям дошкільників і санітарним вимогам.

Студент ЗВО педагогічного профілю, який готується до праці на посаді вихователя ЗДО, у ході професійної підготовки повинен оволодіти всіма засобами фізичного виховання та розвитку дошкільнят. У закладі дошкільної освіти використовується комплекс різних засобів з фізичного виховання та розвитку малюків: фізичні вправи (гімнастика, ігри, елементи спорту і туризму), природне середовище (повітря, сонце, вода), гігієнічні чинники (режим харчування, сну, занять і відпочинку, гігієна одягу, взуття, обладнання тощо).

До фізкультурно-оздоровчої роботи відносяться такі форми як ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультурні хвилинки, паузи, загартовувальні процедури. Ранкова гімнастика обов'язково проводиться в ранкові години в кожній віковій групі. Вона сприяє поглибленню дихання, посиленню кровообігу, обміну речовин, розвитку різних груп м'язів, правильній поставі, розгальмовуванню нервової системи після сну, викликає позитивні емоції.

Головна вимога до гімнастики у літній період – проведення її на свіжому повітрі, а взимку – у добре провітреному приміщенні. Тривалість ранкової гімнастики для дітей раннього віку 4–5 хв., молодшого дошкільного віку від 6 до 9 хв., старшого 8–12 хв. Комплекси ранкової гімнастики вивчаються на заняттях з фізичної культури, діють два тижні з поступовим ускладненням.

Гімнастика після денного сну проводиться після поступового підйому дітей у спальній, групових кімнатах або в залі. Комплекс такої гімнастики включає загальнорозвивальні вправи на різні м'язові групи із зміною вихідних положень і спеціальні вправи для формування стопи і постави. Тривалість від 6 до 9 хвилин залежно від віку дітей.

Фізкультурні паузи (динамічні перерви) проводяться в перерві між малорухливими видами діяльності і організованими заняттями з метою зняття втомлюваності дітей шляхом використання нескладних рухливих вправ. Їхня тривалість 5–10 хв.

Фізкультурні хвилинки проводяться під час організованих занять у вигляді короткотривалих комплексів фізичних вправ, що дає можливість зменшити втомлюваність дітей і відновити їхню працездатність для подальшої успішної роботи. До комплексів фізкультурних хвилинوک входять 3–4 вправи, кожна з яких повторюється 4–6 разів. Їхня тривалість 1–2 хвилини.

Загартувальні процедури – система заходів, спрямованих на підвищення опірності організму дітей, розвитку в них здатності швидко й без шкоди для здоров'я пристосовуватися до змінних умов навколишнього середовища.

Дошкільний вік є вирішальним у формуванні фундаменту фізичного й психічного здоров'я, адже у цей період відбувається інтенсивний розвиток органів і становлення функціональних систем організму, закладаються основні риси особистості, формується характер, ставлення до себе та оточуючих. Дуже важливо саме на цьому етапі сформувати у дітей базу знань і практичних навичок здорового способу життя, усвідомлену потребу у систематичних заняттях фізичною культурою та спортом.

Цінність організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО полягає в тому, що педагоги повинні максимально насичувати руховою активністю життєдіяльність дітей. Дитяча діяльність наповнюється оздоровчими заходами, які полегшують і прискорюють протікання адаптаційного періоду, а надалі – забезпечують достатній рівень фізичної підготовленості дошкільників відповідно до їхніх можливостей і стану здоров'я [4].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, одним із важливих завдань закладу вищої освіти, який готує вихователів для закладів дошкільної освіти, є підготовка майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій засобами фізичної культури у професійній діяльності. За час навчання педагог-вихователів повинен оволодіти різноманітними формами роботи з фізичного виховання з дітьми дошкільного віку. Він має знати, які умови повинні бути створені для цілісного розвитку дитини з провадженням здоров'язбережувальних технологій у тому числі й засобами фізичної культури. У комплексі з іншими заходами, спрямованими на збереження і зміцнення здоров'я дитини, в ході освітнього процесу в закладі дошкільної освіти повинна реалізовуватися головна мета – надання кожній дитині можливості почуватися здоровою і щасливою. В основу освітньої діяльності педагога-вихователя ЗДО доцільно покласти розроблену китайськими вченими теорію менеджменту щастя, суть якої полягає в тому, що двосторонній освітній процес має бути побудований так, щоб приносити відчуття щастя і вихованцеві, і виховникові.

Перспективи подальших розвідок напряму вбачаються у детальному аналізі проблеми підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності в умовах пандемії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. СПб: Питер. 2002. 288 с.
2. Бехтерев В. М. Внушение и воспитание. Петроград: Время. 1923. 321 с.
3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол. : Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред. : Г. В. Беленька, М. А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К. : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
4. Кузьмінський А. І. Стан і шляхи збереження й поліпшення здоров'я студентів. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького. 2009. 48 с.
5. Теоретические основы здоровьесберегающей деятельности учителя: Коллективная монография [под. ред. д. п. н., проф. Л. Кондрашовой и д. п. н, проф. А. Клим-Климашевской]. Седльце-Черкасы: УПХ ЧНУ им. Б. Хмельницкого. 2014. 314 с.

REFERENCES

1. Anan'ev, B. H. (2002). *Chelovek kak predmet poznaniya*. [Man as a subject of knowledge]. SPb: Pyter.
2. Bekhterev, V. M. (1923). *Vnusheniye u vospytanye*. [Suggestion and education]. Petrohrad.
3. *Dytyna: Osvitnya prohrama dlya ditey vid dvokh do semy rokiv*. (2016). [Child: Educational program for children from two to seven years]. Kyiv.
4. Kuz'mins'kiy, A. I. (2009). *Stan i shlyakhy zberezheniya y polipsheniya zdorov'ya studentiv*. [The state and ways to preserve and improve the health of students]. Cherkasy.
5. *Teoretycheskiye osnovy zdorov'esberezhuayushchey deyatel'nosti uchytelya* (2014). [Theoretical bases of health-preserving activity of the teacher]. Sedl'tse-Cherkassy.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КУЗЬМІНСЬКИЙ Анатолій Іванович –

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців педагогічного спрямування.

ЧИЧУК Антоніна Петрівна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців педагогічного спрямування.

КУЧАЙ Олександр Володимирович –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців педагогічного спрямування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KUZMINSKYI Anatoliy Ivanovych –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Professor of the Department of

Pedagogy and Management of Education, O. Dovzhenko Glukhiv National Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of pedagogical specialists.

CHYCHUK Antonina Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Preschool Education Department, Bogdan Khmelnytsky National University in Cherkassy.

Circle of scientific interests: professional training of pedagogical specialists.

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: professional training of pedagogical specialists.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2021 р.

УДК 378.6.015.31.016:612]:[37.011.3-051:796](043.3)

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-42-46

ПРИЙМАК Сергій Георгійович –

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я та спорту Національного університету

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3911-7081>

e-mail: Spriimak1972@gmail.com

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД І ТЕОРІЯ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ГАЛУЗІ ЗНАТЬ 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Педагогічній діяльності властива структурна універсалізація, притаманна і іншим видам професійної діяльності. Системний аналіз і діяльнісний підхід до вивчення процесу навчання взаємодіють як метод і теорія. Операційні механізми відносяться до характеристик особистості людини як суб'єкта діяльності. Організація відповідних видів діяльності, спрямованих на засвоєння вихованцями культури і досягнень науки та техніки, відбуваються в умовах їх інтеграції. Головним, при цьому, залишається визнання діяльнісного підходу в організації навчання, а способом вивчення і організації є системний педагогічний вплив на учнів. Натомість, визначення домінуючих складових педагогічного процесу, їх симбіоз і взаємозумовленість залишається недостатньо вивченим та актуальною проблемою педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить, що підхід є значущою категорією методології. Зокрема, у методології педагогіки дефініція підходу зумовлена розв'язанням теоретичних і практичних завдань як у педагогічних дослідженнях, так і в освітній практичній діяльності [2, с. 14; 3, с. 76; 13, с. 63]. Як один з типів діяльності, підхід розглядається О. Анісімовим як використання специфічного базису для виокремлення способів, засобів практичної діяльності у вигляді ознак, елементів, якісних характеристик, які повинна

мати ця діяльність (диференційний, індивідуальний підхід тощо) [3, с. 76].

Іншої думки дотримується Е. Тітова, яка вважає, що підхід – це теоретичне й логічне підґрунтя для розгляду, аналізу, опису, проектування, конструювання певного об'єкта у вигляді теорії, структури, моделі, тези, ідеї, гіпотези тощо; сукупність специфічно пов'язаних способів і прийомів реалізації діяльності, адекватних ідеї, принципу; ознака або сукупність ознак якості здійснення діяльності, її якісної характеристики. У першому випадку поняття «підхід» автор співвідносить з поняттями «принцип», «позиція», «ідея», у другому – з поняттями «метод», «методика», у третьому – з поняттями «якість», «особливість» [3, с. 76; 13, с. 63].

О. Бондаревська зазначає, що підхід як методологічна категорія зумовлений науковою парадигмою і детермінований ціннісною складовою. Цінність підходу полягає у його узагальнювальній властивості об'єднувати методологію та теорію, дозволяючи визначити ступінь їх реалізації [2, с. 14; 3, с. 76].

У науковій інтерпретації підхід розглядається як усвідомлені мотиваційні передумови педагога-дослідника/педагога-практика в застосуванні в особистісній діяльності сукупності взаємообумовлених ціннісних орієнтирів, принципів, методів науково-дослідної або практичної педагогічної діяльності, детермінованих вимогами освітньої парадигми [3, с. 76; 13, с. 63].

Мета статті – схарактеризувати системний підхід і теорію діяльності у